

В. В. Соколова,

здобувачка вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3383-3709>

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ВЕБ-САЙТУ ЯК ОБ'ЄКТА АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: alisa-d@ukr.net

Метою статті є дослідження проблем правової охорони та захисту веб-сайту як об'єкта авторського права. Також запропоновано шляхи подолання проблем судового розгляду спорів, пов'язаних із таким нетиповим об'єктом авторського права, як веб-сайт. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання. Використання цих методів дало можливість описати та запропонувати шляхи вирішення проблеми щодо правової охорони та захисту веб-сайту як об'єкта авторського права. Результати: веб-сайт, як досить новий і нетиповий об'єкт авторського права, слід визначити як складний твір, який створюється та існує за допомогою різних складових частини із різних галузей творчості людини, кожна з його частин не є головною по відношенню до іншої, але вони можуть використовувати як разом, так і окремо. Проте, саме доцільним є визначення і надання правової охорони та захисту веб-сайту, як єдиному об'єкту авторського права на рівні законодавства. Обговорення: веб-сайт є об'єктом авторського права згідно із законодавством України, оскільки є результатом творчої праці автора та відповідає ознакам, які встановлені щодо об'єктів авторського права, що у своєму складі може містити у якості складових частин інші об'єкти авторського права. Проте веб-сайт є «нетиповим» об'єктом авторського права, оскільки йому притаманні ще й специфічні ознаки (властивості), відмінні від класичних «типових» об'єктів авторського права.

Ключові слова: веб-сайт; інтернет-сайт; нетиповий об'єкт авторського права; об'єкт права інтелектуальної власності; судовий захист веб-сайту; інформаційні ресурси; інформаційні технології; інтернет-сторінка; доменне ім'я.

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасне життя вже неможливо уявити без існування мережі Інтернет, розвиток якої викликав кардинальні зміни як у глобальному інформаційному просторі, так і в цивільних правовідносинах між їх учасниками. Інтернет став невід'ємною частиною життя сучасної людини, так як виступає універсальною платформою для надання різноманітних послуг, як інформаційних, так і комерційних, за рахунок яких одні задовольняють свої потреби, а інші отримують дохід. У зв'язку з цим кількість інформаційних ресурсів збільшується, зокрема, створюються нові веб-сайти, а отже неодмінно постають пи-

тання щодо захисту різних об'єктів права інтелектуальної власності і, зокрема, об'єктів авторського права, адже вони мають у собі як творчу, так і технічну складову. Але питання правової охорони та захисту таких об'єктів і досі залишаються недостатньо дослідженими у правовому полі.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Окремим питанням правової охорони та захисту веб-сайтів як об'єктів авторського права була приділена увага таких науковців як: Гура М.В., Атаманова Ю.Є., Зеров К.О., Селіванов М.В., Тарасенко Л.Л., Мацкевич О.В. та інші. Однак, вказані науковці у своїх наукових

працях розглянули лише частину проблемних питань, які виникають щодо охорони та захисту такого нетипового об'єкта авторського права, яким є веб-сайт.

Також через зростаючий вплив інформаційних технологій на сучасне життя, коли процес створення та функціонування веб-сайтів становить одну з його складових частин, інколи перетворюючись на засоби задоволення потреб людини, розгляд деяких питань правового регулювання та захисту учасників цих суспільних відносин є надзвичайно актуальним, а тема наразі не є вичерпною і потребує подальших і всебічних досліджень.

Виклад основного матеріалу. Термін «веб-сайт» має англomовне походження від «website»: «web» – «павутина», «мережа» і «site» – «місце», тобто буквально означає «місце у мережі».

Інтернет-сайт є об'єктом авторського права згідно із законодавством України, оскільки є результатом творчої праці автора та відповідає ознакам, які встановлені щодо об'єктів авторського права, що у своєму складі може містити у якості складових частин інші об'єкти авторського права [1]. На нашу думку веб-сайт є «нетиповим» об'єктом авторського права, оскільки йому притаманні ще й специфічні ознаки (власності), відмінні від класичних «типових» об'єктів авторського права.

За визначенням, закріпленим у Законі України «Про авторське право і суміжні права» (далі – Закон), веб-сайт – сукупність даних, електронної (цифрової) інформації, інших об'єктів авторського права і (або) суміжних прав тощо, пов'язаних між собою і структурованих у межах адреси веб-сайту і (або) облікового запису власника цього веб-сайту, доступ до яких здійснюється через адресу мережі Інтернет, що може складатися з доменного імені, записів про каталоги або виклики і (або) числової адреси за Інтернет-протоколом. Також цим Законом передбачена відповідальність власника веб-сайту при порушенні авторських і суміжних прав осіб та підстави коли вони звільняються від цієї відповідальності (ст. 52-1).

Авторське визначення «інтернет-сайту» надає Гура М.В., який визначає його як відокрем-

лений, логічно-завершений елемент мережі Інтернет, створений на основі технології гіперпосилань, який розташований на сервері (host), має унікальну адресу (url), за якою до нього може отримати доступ будь-який користувач мережі Інтернет, та у своїй основі містить Інтернет-сторінки, які мають графічний вигляд та можуть бути переглянуті за допомогою спеціальних комп'ютерних програм (браузерів) [1].

Атаманова Ю.Є. вказує на те, що досягнення формальної та змістовної єдності веб-сайтом здійснюється завдяки трьом основним його складовим, а саме: 1) програмним та апаратним засобам: серверним програмним засобам; програмним засобам сайту; 2) адресі у мережі Інтернет або доменному імені; 3) інформаційному наповненню, яке охоплює текстову інформацію; графічну інформацію; аудіовізуальну інформацію. Кожна з цих складових може розглядатися як окремий об'єкт права інтелектуальної власності, володільцями прав інтелектуальної власності на які можуть бути різні особи [2].

Розвиваючи цю думку, Тарасенко Л.Л. дає визначення Інтернет-сайту, саме як складного об'єкта інтелектуального права, оскільки він: містить в собі програмні засоби (відповідні комп'ютерні програми, завдяки яким веб-сайт функціонує); має інформаційне наповнення (тексти, зображення тощо); має унікальне ім'я (доменне ім'я); інформація, що міститься на веб-сайті, зберігається на віддаленому комп'ютері (цей процес характеризується як хостинг); доступ до Інтернет-сайту можливий з будь-якого комп'ютера, що підключений до мережі Інтернет, завдяки використанню відповідного програмного забезпечення (публічний доступ будь-якої особи) [3].

Мацкевич О.В. вказує, що сайт одночасно є і комп'ютерною програмою, і сукупністю дизайну (графічного оформлення) та розміщеного на ньому матеріалу – контенту [4].

Дійсно, веб-сайт, як правило, розглядається як сукупність різних об'єктів права. При цьому програмне забезпечення може охоронятися авторським правом або патентним правом; дизайн веб-сайту та інша творча складова як тексти, малюнки, належить до охорони авторським правом; зроблені за допомогою комп'ютера графіч-

ні символи, екранні дисплеї, графічні інтерфейси (GUIs) і навіть веб-сторінки в цілому можуть охоронятися за допомогою законодавства про промислові зразки; системи електронної торгівлі, механізми пошуку або інші технічні інструменти Інтернету, можуть охоронятися за допомогою патентів/корисних моделей або як бази даних охоронятися також авторським правом; ділові назви, логотипи, назви продукції, назви доменів та інші позначення, поміщені на веб-сайті, є товарними знаками; приховані аспекти веб-сайту (такі як конфіденційна графіка, код джерела, код об'єкта, алгоритми, програми та інші технічні описи, діаграми даних, логічні діаграми, інструкції користувача, структури даних і зміст баз даних) можуть охоронятися за допомогою законодавства про комерційну таємницю. Але ця вся сукупність становить єдиний об'єкт права, який не підлягає реєстрації.

На нашу думку, такий механізм захисту з однієї сторони є занадто складним, але враховуючи те, що веб-сайт є цілісним об'єктом, він має підпадати під правову охорону як цілісний об'єкт права, інакше його автор втрачає таке право.

Слід зазначити, що практика національних судів вже містить приклади справ, предметом спору яких є право інтелектуальної власності на веб-сайт або його складові частини.

Так, з рішення Солом'янського районного суду м. Києва від 29.09.2020 р. у справі № 760/4590/18 вбачається, що позивач звернувся до суду з позовом, у якому просив визнати його власником особистих немайнових та майнових прав власності на доменне ім'я і веб-сайт в цілому. При цьому, позивач просив вважати відповідача таким, що позбавлений майнових прав власності на дане доменне ім'я та веб-сайт в цілому та заборони йому його використання; зобов'язати ТОВ «Хостінг Україна» змінити реєстранта та споживача хостингу доменного імені шляхом переделегування доменного імені з відповідача на нього.

В обґрунтування позову позивач посилався на те, що маючи намір здійснювати діяльність у сфері Internet-ресурсів, він спільно з відповідачем за спільні кошти придбали у ТОВ «Хостінг Україна» домен, розмістили його на хостингу

цієї ж компанії та здійснювали його спільну SEO-оптимізацію. При цьому домовилися, що всі логіни і паролі до облікового запису, хостингу та домену сайту будуть знаходитися у відповідача. В подальшому, з метою фіксування та належного оформлення задуманого між ними був укладений та нотаріально посвідчений Договір про спільну діяльність щодо розвитку та просування веб-сайту. Але в останній рік відносини між сторонами значно погіршилися. Монетизація сайту відбувалася поза волею позивача, в т.ч. електронний гаманець, й зароблені за допомогою спільного сайту кошти виводилися на банківські реквізити відповідача. Також відповідач у листі повідомив позивача про відмову від подальшої участі у спільній діяльності та розірвання договору.

Позивачем було оформлено право власності на дві торговельні марки, із використанням словесного позначення назви сайту та доменного імені, на такі послуги як: електронні видання завантажені, в тому числі стосовно ігор, квестів; забезпечування не завантаженими музичними творами в режимі он-лайн; інформування щодо відпочинку та розваг у режимі он-лайн тощо. Позивач вважає, що оскільки саме він є власником торговельних марок, йому належить право розпорядження ними, тому їх використання відповідачем у складі веб-сайту після припинення дії договору про спільну діяльність порушують його права, як власника.

Відмовляючи у задоволенні позову, суд першої інстанції виходив із того, що доменне ім'я було зареєстроване відповідачем раніше, ніж відбулася реєстрація прав позивача на обидві торговельні марки. Договір, що був укладений між сторонами, визначав умови спільної діяльності, а саме: розвиток та просування веб-сайту, а не створення сайту та реєстрації доменного імені. У зв'язку з цим, суд дійшов висновку, що позивач не є реєстрантом вказаного доменного імені, не має прав на його використання, подача ним без згоди відповідача заявки на реєстрацію торговельної марки не є підставою для її використання ним, тим більше заборону використання відповідачем, як автором веб-сайту.

Сторони погодилися з даним рішенням, так як не оскаржили його в апеляційному порядку і

воно набрало законної сили, а отже будь-якій оцінці не підлягає. Однак, наведений приклад ставить перед судовою практикою одразу декілька запитань: Чи може бути визнана судом автором веб-сайту особа, яка не є його реєстрантом і, відповідно, хто несе відповідальність за його змістовне навантаження? Чи може бути доменне ім'я окремим об'єктом права інтелектуальної власності або розглядатись як складова частина твору, що підпадає під правову охорону?

Виходячи з наведених вище положень Закону України «Про авторське право і суміжні права» власником веб-сайту вважається реєстрант відповідного доменного імені, за яким здійснюється доступ до веб-сайту, і (або) отримувач послуг хостингу. Разом із тим, виходячи з положень ст. 13 цього Закону твір, створений у співавторстві, належить всім співавторам спільно незалежно від того, чи утворює такий твір одне нерозривне ціле або складається із частин, кожна з яких має самостійне значення. Особи, спільною творчою працею яких створено твір, є співавторами, а відносини між ними визначаються угодою, укладеною між ними.

Вирішуючи питання про те, чи може бути автором веб-сайту особа, яка не є його реєстрантом, слід звернути увагу на наступне.

Так, відповідно до ч. 11 ст. 52-1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» власники веб-сайтів та постачальники послуг хостингу, крім фізичних осіб, які не є суб'єктами господарювання, зобов'язані розмішувати у вільному доступі на власних веб-сайтах чи в публічних базах даних записів про доменні імена (WHOIS) таку достовірну інформацію про себе: а) повне ім'я або найменування власника веб-сайту та постачальника послуг хостингу; б) повну адресу місця проживання або місцезнаходження власника веб-сайту та постачальника послуг хостингу; в) контактну інформацію власника веб-сайту та постачальника послуг хостингу, у тому числі адресу електронної пошти, номер телефону, за якими з ними можливо оперативно зв'язатися. Фізичні особи, які не є суб'єктами господарювання, розмішують у вільному доступі на веб-сайтах, власниками яких вони є, або в публічних базах даних записів про

доменні імена (WHOIS) контактну інформацію власника веб-сайту, передбачену пунктом «в» цієї частини.

Вказана норма також визначає чіткий механізм дій у разі, якщо на веб-сайті та в публічних базах даних записів про доменні імена (WHOIS) відсутні відомості про власника веб-сайту в обсязі, що унеможливує звернення до нього із заявою про припинення порушення. У такому разі заявник має право звернутися безпосередньо до постачальника послуг хостингу, який надає послуги і (або) ресурси для розміщення відповідного веб-сайту, із заявою про припинення порушення, допущеного власника веб-сайту.

Наведене свідчить про те, що реєстрація власника веб-сайту є обов'язковою, так як саме реєстрант вважається власником. Разом із тим, Закон не пов'язує з реєстрацією виникнення/набуття прав на веб-сайт, право інтелектуальної власності на такий об'єкт, як і на інші об'єкти авторського права, виникає внаслідок факту його створення, хоча створення веб-сайту без отримання доменного імені не вбачається можливим. Законодавство не містить обмежень щодо здійснення реєстрації на одну чи декілька осіб, а отже у разі створення веб-сайту кількома особами, всі вони можуть бути вказані реєстрантами. Однак, у разі відсутності зазначення одного з авторів у якості реєстранта, він не може бути позбавлений права на визнання своїх прав, зокрема, в судовому порядку.

Як вже було вказано вище, доменне ім'я, яке має веб-сайт, є унікальним і є його складовою частиною, без якої сайт не може існувати. Доменне ім'я є частиною системи доменних імен та функціонально забезпечує адресацію в мережі Інтернет. У науковій літературі висловлюється позиція, що доменне ім'я є самостійним об'єктом права інтелектуальної власності як засобу індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг в мережі Інтернет [5]. Дійсно, як правило, доменне ім'я відображає або знак для товарів і послуг, або комерційне найменування юридичної особи, або ім'я фізичної особи. У зв'язку з цим, вже не рідко, виникають спори з приводу використання в доменному імені частини торговельної марки або комерційного найменування. Але проблемних пи-

тань при вирішенні таких спорів не вбачається, оскільки положеннями ст. 20 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» чітко визначено, що порушенням прав володільців свідоцтва на знак для товарів і послуг вважається використання знаку без його згоди в доменних іменах. Однак, це положення здійснює захист прав володільців знаків для товарів і послуг, в той же час питання захисту прав володільця домену і відповідного веб-сайту залишаються відкритими.

У наведеному вище прикладі з судової практики суд фактично здійснив захист прав володільця веб-сайту і доменного імені, зокрема, вказавши на пріоритет його прав у зв'язку з більш ранньою реєстрацією прав, ніж відбулася реєстрація прав на знаки для товарів і послуг. Така позиція є обґрунтованою і щонайменше справедливою.

Іншою проблемою, яка широко обговорюється серед користувачів Інтернету, є виникнення веб-сайтів, які мають схожі доменні імена, тотожні дизайн та змістовне навантаження, що може вводити споживача в оману. Якщо мова йде про захист веб-сайту як цілісного об'єкта авторського права, то проблемних питань не вбачається. Хоча, враховуючи, що система доменних імен виключає можливість реєстрації доменного імені при наявності вже зареєстрованого доменного імені з такою ж комбінацією символів, проте, різниця в одному чи декількох символах не усуває ризику сплутування та введення в оману користувачів. При цьому, наявність певної відмінності може трактуватися по різному, як така що є незначною і не усуває обставин схожості чи копіювання іншого веб-сайту, або як така, що свідчить про наявність різних доменних імен, і як наслідок різних веб-сайтів і, відповідно, різних об'єктів авторського права.

До того ж положення Закону України «Про авторське право і суміжні права» передбачають правову охорону не тільки цілісного об'єкта авторського права, а і його складових, зокрема, назв, які відповідають критеріям оригінальності.

Враховуючи, що доменне ім'я є засобом індивідуалізації, є унікальним і саме за допомогою нього здійснюється пошук та/або переадре-

сація до веб-сайту, то його правову природу, можна умовно порівняти з назвою твору і, відповідно, воно може бути об'єктом правової охорони та захисту.

Позиція щодо визначення доменного імені як окремого об'єкта авторського права була висловлена Європейським Судом з прав людини в рішенні від 18.09.2007 р. у справі «Паєффген проти Німеччини» (Paeffgen GmbH v. Germany). Суд зауважив, що теорія «власності», відображена в ст. 1 Протоколу № 1, має самостійне значення, яке не обмежується володінням тільки матеріальними речами і яке не залежить від формальної класифікації в національному праві. Інші конкретні права та інтереси, що утворюють майно, також можуть розглядатися як «право власності», а відповідно, і як «об'єкти власності» з метою даної статті. При цьому, термін «право власності» тут використовувався як умовний термін, у розумінні «монопольного права» чи «виключних прав» інтелектуальної власності.

Договори з реєстраторами дозволили заявнику замість оплати доменних імен використовувати без обмеження по строку зареєстровані доменні імена і передавати їх. Внаслідок чого заявник міг запропонувати Інтернет-користувачам його доменних імен рекламу, інформацію або послуги, можливо, і на оплатній основі, або міг продати право використання доменних імен третій особі. Таким чином, виключне право використання доменних імен мало економічну цінність. З огляду на зазначені властивості, це право утворює «виключне право», яке було порушено судами про заборону використання доменних імен.

Спірне майно в цій справі було не речовим, матеріальним об'єктом, а договірним правом на виключне використання доменних імен. Відповідно, судові рішення передбачали заходи щодо контролю над використанням майна, які повинні розглядатися відповідно до другого пункту першої статті Протоколу № 1.

Водночас, Європейський Суд оголосив скаргу неприйнятною для розгляду по суті як явно необґрунтовану. Він постановив, що при винесенні рішення з вимогою видалити домени суди встановили справедливий баланс між захистом

прав та вимогами, що представляють спільний інтерес (захист від тривалого порушення третьою стороною прав на торговельну марку).

При створенні веб-сайтів особлива увага приділяється його інформаційному наповненню, який називають контент від англійського слова «content», що дослівно означає «зміст». Як правило, під контентом розуміють усю сукупність матеріалів сайту, що може складатись із різних спеціально відібраних і розташованих певним чином інших творів, які можуть бути використані за допомогою певної комп'ютерної програми, що також є елементом сайту. В кожному конкретному випадку може виникати питання щодо належності до об'єктів авторського права як сайту в цілому, так і окремих його частин. А отже від трактування цього поняття залежить і спосіб його захисту.

На думку Мацкевич О.В., контент не є складеним твором. Йому можуть бути притаманні риси складеного твору (зібрання матеріалів, творів, розташовані певним чином), проте це радше у збірнику. Палітурка, художнє оформлення, розташування таких творів можуть змінюватися, та не обов'язково є таким, що отримує правову охорону [4].

Проте така позиція, на наше переконання, є досить суперечливою. Так, перш за все слід зазначити, що в Законі України «Про авторське право і суміжні права» застосовується поняття складеного твору в контексті прав на збірки.

Веб-сайт складається з веб-сторінок, що може містити дані, електронну (цифрову) інформацію, інші об'єкти авторського права і (або) суміжних прав тощо. При цьому власник веб-сайту може і не бути власником веб-сторінки, якщо останній володіє обліковим записом, що дозволяє йому самостійно, незалежно від володільця веб-сайту, розмішувати інформацію на веб-сторінці та управляти нею. Прикладом цього є різноманітні, наразі дуже поширені, соціальні мережі. А отже за наявності окремих володільців веб-сторінок, такий веб-сайт може вважатися складеним твором і тоді його володільцю можуть належати права притаманні авторам складених творів.

Однак, за відсутності правоволодільців окремих веб-сторінок, авторів окремих творів,

правоволодільць веб-сайту несе відповідальність за все інформаційне наповнення сайту. Вже усталеною є така судова практика як у справах щодо захисту прав інтелектуальної власності, так і захисту честі, гідності та ділової репутації особи. А отже є логічним, що правоволодільць сайту повинен мати і весь обсяг прав і на все змістовне наповнення сайту, тим самим забезпечується баланс його прав і обов'язків. Проте у такому випадку втрачаються ознаки складеного твору, об'єктом авторського права стає контент як цілісний твір.

Питання визначення «складеного твору» мають суттєве значення для визнання не лише контенту, а і всього веб-сайту як об'єкта права інтелектуальної власності.

У наукових колах виділяють, окрім складених творів, ще категорію складних творів, хоча таке поняття відсутнє в національному законодавстві, проте визначення такої категорії вбачається доцільним і обґрунтованим з огляду на розвиток творчої діяльності людини, виникнення нових об'єктів авторського права, зокрема і веб-сайтів, які є предметом даного дослідження.

Єдиного підходу щодо визначення поняття «складного твору» наразі немає. Одні науковці визначають складні твори як різновид складених творів, які також можуть бути і простими, інші ототожнюють ці поняття. Але у переважній більшості до складних творів відносять твори, які складаються з різнорідних об'єктів права інтелектуальної власності, які як правило без будь-якого зі своїх елементів втрачають цілісність та призначення, доволі часто передбачають створення об'єктів права інтелектуальної власності спеціально для включення у складний твір, а не підбір і розташування вже існуючих [6].

Жилінкова О.В. визначає складний твір як твір, у якому: 1) з'єднані твори двох або більш галузей мистецтва (різнорідні об'єкти авторського права); 2) кожна з частин такого твору створювалася саме з метою створення цілісного твору; 3) кожна з частин твору не є головною по відношенню до інших; 4) частини твору можуть використовуватися як разом, так і окремо від інших частин твору, тобто мати самостійне значення [7].

Виходячи з цих визначень веб-сайт, який є новим і нетиповим об'єктом авторського права, є саме складним твором, так як він створюється за допомогою різних складових частини із різних галузей творчості людини (програмне забезпечення, дизайн, змістовне навантаження, доменне ім'я та ін.), які в свою чергу створювалися з метою створення саме цілісного твору – веб-сайт, кожна з його частин не є головною по відношенню до іншої, але вони можуть використовуватися як разом, так і окремо. Але ця вся сукупність становить єдиний об'єкт авторського права, який не підлягає реєстрації, проте підпадає під правову охорону та захист з боку держави. Разом із тим, враховуючи, що чинне законодавство України надає можливість охороняти частини творів як окремі об'єкти авторського права, окремі частини веб-сайту не позбавлені правової охорони.

Розглядаючи способи цивільно-правового захисту слід звернути увагу на те, що виходячи з положень ст. 432 ЦК України до веб-сайтів можуть бути застосовані такі як: застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів; застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності; опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо такого порушення.

Передбачений даною нормою ЦК України спосіб – застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів – не визначений у спеціальному Законі України «Про авторське право і суміжні права», проте його застосування є можливим, так як визначений кодифікованим актом і його значення не можна недооцінювати. Так, конструкція цього положення свідчить про те, що він може бути застосований і до ухвалення судом рішення по суті.

Судова заборона як спеціальний спосіб захисту, передбачений і Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європей-

ським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами від 21.03.2014 р. (чинна в Україні від 01.09.2017 р.). Положеннями ст. 236 Угоди про асоціацію визначені попередні та попереджувальні заходи. Так, Сторони гарантують, що судові органи можуть за заявою заявника видати попередню судову заборону, призначену для запобігання будь-якому можливому порушенню права інтелектуальної власності, або заборонити на попередній основі та за умови сплати штрафу, якщо це необхідно, якщо це передбачено національним законодавством, продовження порушення такого права чи зробити таке продовження порушення таким, що підпадає під гарантії, які забезпечують виплату компенсації праволодильцю. Попередня судова заборона може бути також видана за тих самих умов стосовно посередника, чиї послуги використовуються третьою особою з метою порушення права інтелектуальної власності.

В порядку, визначеному ст.ст. 244-247 Угоди про асоціацію, діяльністю посередника є послуги, які надаються в інформаційному суспільстві, пов'язані зі зберіганням, передачею, надання доступу до інформації тощо. Відсутність відповідальності постачальника посередницьких послуг «Хостинг» не впливає на можливість для судового або адміністративного органу відповідно до правових систем Сторін вимагати від постачальника послуг припинити або попередити порушення, а також не впливає на можливість запровадження Сторонами процедури контролю за зняттям або блокуванням доступу до інформації (ч. 3 ст. 247 Угоди про асоціацію).

Такий спосіб захисту був застосований судом у справі № 757/19365/19-ц, де предметом спору були права на знак для товарів і послуг. Ухвалою місцевого суду були застосовані заходи забезпечення позову у вигляді заборони відповідачу надавати послуги хостингу, що включають роботи, необхідні для забезпечення постійного доступу до веб-сайту, в назві якого містилось оспорюване словесне позначення та відбувалося розповсюдження товарів з його використання. Також було заборонено реєстратору вносити зміни чи записи до бази даних стосовно оспорюваного доменного імені, щодо зміни IP адреси сервера хостингу (хостинг-провайдер).

Апеляційний суд підтримав дане судове рішення суду, вказавши на те, що застосовані судом першої інстанції заходи забезпечення позову у вигляді припинення надання послуг хостингу, встановлення спеціальних режимів фактично інформує реєстратора домену не активувати такий домен у системі доменних імен, тобто таким шляхом здійснюється блокування доступу до веб-сайту до вирішення спору по суті. Але враховуючи, що мета блокування полягає у зменшенні шкоди, що буде завдана правам позивача та широкому колу споживачів, оскільки через веб-сайт здійснюється пропонування для продажу, продаж товару під знаками, що є предметом спору, такі заходи забезпечення слід визнати застосованими обґрунтовано.

Застосування заходу забезпечення позову шляхом встановлення заборони на внесення змін до бази даних доменного імені, покликане запобігти зміні інформації щодо цього доменного імені, що має забезпечити його дослідження саме з тим змістовним навантаженням, яке існувало на час звернення до суду, а також забезпечити незмінність складу учасників справи до вирішення справи по суті.

Тобто в даній справі судом встановлено заборону, призначену для запобігання можливому порушенню права інтелектуальної власності на попередній основі, що є спеціальними заходами у даних правовідносинах, та відповідає нормам міжнародного і національного законодавства.

Аналізуючи цей спосіб захисту, в контексті захисту авторських прав, розмішених у мережі Інтернет, Зеров К. вказує, що судова заборона може полягати, зокрема, у видаленні твору зі змісту веб-сторінки або у веб-блокуванні (унеможливленні доступу до веб-сторінки), і може бути звернений не тільки до особи – прямого порушника авторських прав, – а й до постачальника посередницьких послуг, у т.ч. з метою попередження порушення авторських прав. Така заборона є способом захисту, а не мірою відповідальності; її застосування не залежить від факту дотримання умов обмеження відповідальності постачальниками посередницьких послуг. Незважаючи на існування різних технічних можливостей застосування судової заборони у вигляді веб-блокування (блокування за допомогою DNS імені; блокування безпосередньо IP-адрес;

блокування шляхом глибокого аналізу пакетів), суд при винесенні акту про судову заборону не має конкретизувати вид такого веб-блокування [8].

На нашу думку, слід погодитись з твердженням, що така заборона є способом захисту, а не мірою відповідальності. Проте, будь-яке судове рішення, і ухвала суду про забезпечення позову, зокрема, підлягає виконанню, тому воно повинно бути чітким і зрозумілим для осіб, які мають його виконувати. Тобто при застосуванні тієї чи іншої судової заборони не можна уникнути від конкретизації її виду, але це не передбачає визначення технічної складової.

Відповідно до пункту 5 частини 2 ст. 432 ЦК України та пункту «г» частини 1 ст. 52 Закону України «Про авторське право і суміжні права» суб'єкт авторського права і (або) суміжних прав має право вимагати виплати компенсації замість відшкодування збитків або стягнення доходу. При цьому, виходячи з положень Закону компенсація визначається судом як паушальна сума на базі таких елементів, як подвоєна, а у разі умисного порушення - як потроєна сума винагороди або комісійні платежі, які були б сплачені, якби порушник звернувся із заявою про надання дозволу на використання оспорюваного авторського права або суміжних прав замість відшкодування збитків чи стягнення доходу.

Верховний Суд у Постанові від 13.02.2019 р. у справі № 752/4331/15-ц вказав на те, що при вирішенні таких спорів слід мати на увазі, що компенсація підлягає виплаті у разі доведення факту порушення майнових прав суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав, а не розміру заподіяних збитків. Таким чином, для задоволення вимоги про виплату компенсації достатньо наявності доказів вчинення особою дій, які визнаються порушенням авторського права і (або) суміжних прав. Для визначення суми такої компенсації, яка є адекватною порушенню, суд має дослідити: факт порушення майнових прав та яке саме порушення допущено; об'єктивні критерії, що можуть свідчити про орієнтовний розмір шкоди, завданої неправомірним кожним окремим використанням об'єкта авторського права і (або) суміжних прав; тривалість та обсяг порушень (одноразове чи багаторазове використання спірних об'єктів); розмір доходу, отриманий унаслідок правопорушення; кількість осіб,

право яких порушено; наміри відповідача; можливість відновлення попереднього стану та необхідні для цього зусилля тощо. При цьому слід враховувати загальні засади цивільного законодавства, встановлені ст. 3 ЦПК України, зокрема справедливість, добросовісність та розумність.

Висновки. Веб-сайт, як досить новий і нетиповий об'єкт авторського права, слід визначити як складний твір, який створюється та існує за допомогою різних складових частини із різних галузей творчості людини, кожна з його частин не є головною по відношенню до іншої, але вони можуть використовувати як разом, так і окремо. Проте, саме доцільним є визначення і надання правової охорони та захисту веб-сайту, як єдиному об'єкту авторського права на рівні законодавства.

Веб-сайт не підлягає реєстрації як об'єкт авторського права, однак реєстрація правоволодільця веб-сайту є обов'язковою, а створення веб-сайту без реєстрації та отримання доменного імені не вбачається можливим. Виходячи з цього, момент виникнення виключного права на веб-сайт автоматично пов'язується з початком його функціонування. При цьому момент виникнення виключних прав на сайт повинен мати значення при здійсненні захисту прав його володільців.

Веб-сайт може бути створений у співавторстві, службовим твором чи результатом надання послуг. У зв'язку з цим кожен із учасників його створення набуває виключних прав щодо нього, які підлягають судовому захисту. Зокрема, у разі відсутності зазначення одного з авторів у якості реєстранта, він не може бути позбавлений права на визнання своїх прав.

При виникненні спорів щодо тотожності веб-сайтів, певні відмінності у доменних іменах не повинні впливати на реалізацію прав щодо захисту, ключове значення повинен мати критерій введення в оману користувача, який також має бути введений в законодавство. Але слід відмітити, що в цілому чинне законодавство України містить достатньо чітко визначені критерії та способи захисту прав володільців таких нетипових об'єктів авторського права, як веб-сайт, а судова практика поступово починає формуватися.

Література

1. Гура М.В. Цивільно-правова охорона Інтернет-сайту в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. НАН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. Київ, 2006. URL: <https://res.in.ua>.

2. Атаманова Ю.Є. Захист прав інтелектуальної власності у мережі Інтернет: світовий досвід та вітчизняні перспективи. *Право та інновації*. 2014. № 3 (7). С. 7-14. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2014/10/Atamanova7.pdf>.

3. Тарасенко Л. Інтернет-сайт як об'єкт ІТ права. URL: <http://tspartners.lviv.ua/articles/internet-sajt-jak-objekt-it-prava/>

4. Мацкевич О.В. Веб-сайт: визначення поняття та можливості правової охорони з позиції авторського права. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. № 6. С. 32-36.

5. Некріт К.Г. Доменне ім'я як об'єкт цивільних прав. *Часопис цивілістики*. Вип. 23. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/156902818.pdf>

6. Ульянова Г.О. Складні та складені твори як об'єкт правовідносин інтелектуальної власності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 58. С. 436-441.

7. Жилінкова О.В. «Складний твір» - новий термін. *Юридична практика*. 2008. № 36. С. 10-12.

8. Зеров К.О. Захист авторських прав на твори, розміщені в мережі Інтернет: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. НДІ приват. права і підприємництва ім. Ф.Г. Бурчака. Київ, 2018. 20 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/1XHvCIXv00cyTodLkNeieZaPiW2nftHnV/view>.

References

1. Hura M.V. Tsyvilno-pravova okhorona Internet-saytu v Ukrayini: dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.03. NAN Ukrayiny. In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho. Kyiv, 2006. URL: <https://res.in.ua>.

2. Atamanova Yu.Ye. Zakhyst prav intelektualnoyi vlasnosti u merezhi Internet: svitovyy dosvid ta vitchyznyani perspektyvy. *Pravo ta innovatsiyi*. 2014. № 3 (7). S. 7-14. URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2014/10/Atamanova7.pdf>.

3. Tarasenko L. Internet-sayt yak obyekt IT prava. URL: <http://tspartners.lviv.ua/articles/internet-sajt-jak-objekt-it-prava/>

4. Matskevych O.V. Veb-sayt: vyznachennya ponyattya ta mozhlyvosti pravovoyi okhorony z

pozytsiyi avtorskoho prava. *Teoriya i praktyka intelektualnoyi vlasnosti*. 2017. № 6. S. 32-36.

5. Nekrit K.H. Domenne imya yak obyekt tsyvilynykh prav. *Chasopys tsyvilistyky*. Vyp. 23. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/156902818.pdf>

6. Ulyanova H.O. Skladni ta skladeni tvory yak obyekt pravovidnosyn intelektualnoyi vlasnosti. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. 2011. Vyp. 58. S. 436-441.

7. Zhylinkova O.V. «Skladnyy tvir» - novyy termin. *Yurydychna praktyka*. 2008. № 36. S. 10-12.

8. Zerov K.O. Zakhyst avtorskykh prav na tvory, rozmishcheni v merezhi Internet: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.03. NDI pryvat. prava i pidpryyemnytstva im. F.H. Burchaka. Kyiv, 2018. 20 s. URL: <https://drive.google.com/file/d/1XHvCIXv0OcyTodLkNeieZaPiW2nftHnV/view>.

Victoria Sokolova

PROBLEMS OF LEGAL PROTECTION AND WEBSITE PROTECTION AS AN OBJECT OF COPYRIGHT LAW

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mail: alisa-d@ukr.net

The purpose of this article is to study the problems of legal protection and protection of the website as an object of copyright. Ways to overcome the problems of judicial review of disputes related to such an atypical copyright object as a website are also proposed. The methodological basis of the research is general scientific and special methods of scientific knowledge. The use of these methods made it possible to describe and propose solutions to the problem of legal protection and protection of the website as an object of copyright. Results: the website, as a rather new and atypical object of copyright, should be defined as a complex work that is created and exists with the help of different components from different fields of human creativity, each of its parts is not the main one in relation to the other, but they can be used both together and separately. However, it is most appropriate to define and provide legal protection and protection of the website as a single object of copyright at the level of legislation. Discussion: the website is an object of copyright according to the legislation of Ukraine, since it is the result of the creative work of the author and corresponds to the signs established for objects of copyright, which may contain other objects of copyright as constituent parts rights However, the website is an «untypical» object of copyright, as it also has specific features (properties) different from classic «typical» objects of copyright.

It is already impossible to imagine modern life without the existence of the Internet, the development of which caused radical changes both in the global information space and in civil legal relations between their participants. The Internet has become an integral part of the life of a modern person, as it acts as a universal platform for the provision of various services, both informational and commercial, due to which some satisfy their needs, while others receive income. In this regard, the number of information resources is increasing, in particular, new ones are being created websites, and therefore questions inevitably arise regarding the protection of various objects of intellectual property law and, in particular, objects of copyright, because they have both a creative and a technical component. But the issues of legal protection and protection of such objects still remain insufficiently researched from a legal point of view.

Key words: website; internet site; atypical object of copyright; object of intellectual property rights; legal protection of the website; information resources; information technologies; internet page; domain name.

Стаття надійшла до редакції 07.12.2022